

Sy-li spěwał,
Pilnje džělał,
Strowja će
Swójbny statok
A twój swjatok
Zradny je.

Za staw spróony
Napoj mócný
Lubosć ma;
Bóh pak swěrný
Přez spař měrný
Čerstwosć da.

Njeh ty spěwaš,
Swěrnje džělaš
Wšědne dny;
Džěń pak swjaty,
Dušl daty,
Wotpošń ty.

Z njebjes mana
Njeh či khmana
Žiwnosć je;
Žiwa woda,
Kíž Bóh poda,
Wokřew ćel
F.

— Sserbske njedželske kopjeno. —

Wudawa so kóždu žobotu w Smolerjez knihicizšczerńi w Budyschinje a je tam ja šchwórtlětnu přichedplatu 40 pj. dostacž.

15. njedžela po šwjatej Trojizy.

Sap. štutki 16, 9—15.

Wošni šlyšchi Pawoł próstwu Mazedonskeho muža: „Pšchindž dele do Mazedonskeje a pomhaj nam!“ A Pawoł nastaji so do Filippa, pšchetoz wón je Boži potiw prošnyk. Lidia je přenicžla wošady we Filippje a bu šchěžena. Wona ma wotewrjenu wutrobu, kotraž ewangelijon je žedženjom pšchwošnje a praweho lěkarja Jesom Šhrysta pyta a namaka, kiž jemu a jeje krajanow nusu šahoji. Wulka je duchowna nusa, hdyž ćłowjek Jesuša nješnaje.

Duchowna nusa žedži po Šhrystužu.

1. Žyly póhanski šwět šdychuje:
Pšchindž dele a pomhaj nam!
2. Ženotliwa dušcha prošy: Šandž do
mojeho doma a wostań tudy!

1. Tam pšchi morju w Troas steji Pawoł a widži na druhim boku hrekskeho morja Europišku. To je drje so jeho dušcha praschala, hač je jow jeho škutkowanju mjesa štajena abo hač nowy nadawł jeho wola. Duž jemu potiw wot teho Šnjesa šameho wošni pšchindže. Nětko je jemu rozšbudžene: Šchesczijanstwo ma so do wscheho šwěta rošnješć. Duž nastaji so hnydom do Filippa, kiž běšče hłowne město Mazedonskeje. Tehdom rańšče šera

šboža nad našej Europu šhadžachu. Próstwa Mazedonskeho muža běšče próstwa žykeje Europy s jeje duchowneje nusy. A hlaj, žyła Europa je dženska šchesczijanška. Šchescz mōz ewangelija je wona najšylnišcha po žylym šwěće.

Šchesczijanstwo je žohnowanje ludow, hdyž pšchindže. Ale my tež nješmemy winowateho džaka šahyč. Dženska my na Pawołowym mješće štejimy. Žyly džěle šwěta w duchownej nusy nam pšchwołaja: Pšchindžće a pomhajće nam! Tak pšchwołala nam wobohi Šndiški, kiž je podtlóženy — tak pšchwołala nam ćzornuch s Afriki. Šohanska duchowna nusa woła wo pomoc. Hlaj, nad tobu je šhadžala jašnosć s wyškosće. Ty šy šchesczijan a mašch hnydu w Šhrystužu a šnajesch pšchitašnju jeho lubošće, so mamy wobohim póhanam šwětko ewangelija pšchinješć. Pomhaj! Ty drje njemōžesch tam ćzahnyč kaž Pawoł do Mazedonskeje. Ale s darami lubošće, s nutrynymi modlitwami mōžesch jim pomhač a prošyč, so by Bóh džělo našich mišionarow žohnował. A nješabudž, kaž ćžemnosć je so tež šašo na našch wóžny kraj lěhala. Nusa woła wo pomoc: Pšchwołera a njewěra, šrudoba a hubjenstwo, ćželna a duchowna nusa. Šhrystuž mōže šam pomhač a wón škutkuje pšchesc šnutškwone mišionstwo. A ty dnybišch tež w tym šuttku pomoznišch byč. Džělaczerjo šnutškwoneho mišionstwa maja wschudžom šwoje polo škutkowanja, hdyž mōža w Jesušowym duchu pomhač. So pak bychmy w jeho duchu lubošće škutkowacž mōhli, dnybimy so najpředy praschecž, kažka je našcha wutroba,

bydli w niej Jezus sam, dyrbimy jeho najprjedy proŝnyč
kaž — Lidia:

2. Saňdž do mojeho doma a woŝtaň tudy! Na
ŝabatny džen japoschtoli pŝched městom předuja. Woni
maja Božu ŝlužbu. Žena bohabojaŝna žónŝta pať, i mje-
nom Lidia, poŝluchaŝe. Wona teđžbowaŝe na Bože
ŝlowo. Sbóžni ŝu cži, kiž hlódni a laczni ŝu po praw-
doŝči, pŝchetož woni budža naŝyczeni. Tón Anjeŝ beŝe
jej wutrobu wotewriť. A Pawoť ju ŝchežije jako přenicžku
naŝeje Eropy. Wona pať i tym hiŝeže ŝpokojom njeje,
ale praji: „Deli ŝo mje ŝa tu dđeržicže, ŝo ja wěrju do
teho Anjeŝa, dha ŝaňdžče do mojeho doma a woŝtaňče
tudy.“ Wjele ŝcheŝčijanow drje ŝo i tym ŝpokoj,
ŝo ŝu ŝcheženi. Lidia japoschtolow horje woŝmje do
ŝwojeho doma, ŝo by jim w luboŝči ŝlužila, ŝo by Jeŝu-
ŝowu duch w jeje domje bydliť. A my wěmy, wona be
prawa wučobniza Sbóžnika, kotraž w ŝmilnej luboŝči
ŝkufkowaŝe w ŝcheŝčijanŝej woŝadže we Filippje. Žeje
dom bu ŝhromadžina ŝcheŝčijanow a wučel ŝa ŝcheŝči-
janow w cžaŝu pŝcheŝčehanja. Sbóžnik chze bydlicž
w naŝchich wutrobach, w naŝchich domach, ŝo bychmy
w jeho duchu ŝkufkowacž móhli kaž Lidia w duchownej nuŝy
naŝheho cžaŝa, kotraž naŝ wŝchudžom wobdawa a wo pomoz
wola. Duž wotewěmy jemu ŝwoje wutroby, potom tež
ŝacžehnje do domow w luboŝči a poŝluŝchnoŝči, potom
tež i nami pónđže po pucžach naŝheho pomowanja. Wón
chze bydlenje pola naŝ cžinicž tudy na ŝemi, ŝo bychmy
tež junu pola njeho bydlicž móhli w njebeŝkim wótznyim
domje.

Samjen.

Wodawanje hrěchow.

Bořuta.

(Bořacžowanje a ŝlónčjenje.)

Šidženje hrěchow. Š roŝkacžom ŝo poŝajuje, do kajeho
njeŝboža je naŝ hrěch pŝchinjeŝť: ŝnutŝkowny měr je nam rubiť;
Wóťza w njeju ŝlchitwđžik; i jeho gmejnŝtwa naŝ wuŝtorcžil.
Nětko je cži hrěch napschecžitowny, wohidny, hroŝnoŝč, kiž je cže do
tuteho njeŝboža dowjedť. Hrěch ŝo cži druhi krocž bliži. Ně, ty
i ŝoŝeŝom prajiŝch, kať mohť dha ja tajku wulku ŝlócž cžinicž a
pŝchecžitwo Bohu ŝhrěŝchicž? Tať pola Pětra. Wón ŝtejeŝe,
ŝap. ŝf. 4, 18, pŝched wyŝokej radu a mějeŝe nětko ŝkladnoŝč,
ŝhryŝtuŝa druhi krocž ŝapřecž, tola wón to nječžinjeŝe, ale hor-
liwje wo nim ŝwědcžeŝe. Hrěch ŝo cži jako to najhroŝniŝe
najŝtraŝniŝe woŝjewja. Wo Chryŝtoŝmje ludžo potowjedachu:
Wón ŝo ničeho njeboji, hačž jeno hrěcha. Žedny druhi potucžet
džeŝe: Ša chžu radŝcho do wóhnja ŝkocžicž, dhyžli hrěch cžinicž.

Žadanje po hnadže. To Dawit i tymi ŝlowami praji,
Pŝ. 51, 3—4: Božo, budž mi hnadny po twojej dobročže a ŝahub
moje hrěchi po twojej wulkej ŝmilnoŝči. Šmyj mje derje wot
mojeje ŝlócže a wučžicž mje wot mojeho hrěcha. Tež
ŝht. 11—14: Potaj ŝwoje woblicžo wot mojich hrěchow a ŝahub
wŝchitke moje ŝlócže. Štwor we mni, Božo, cžiŝtu wutrobu a
daj mi noweho wěŝteho ducha. Njeŝacžipň mje wot ŝwojeho
woblicža a njeŝmi ŝwojeho ŝwjateho Ducha wote mnje. Trowŝtuj
mje ŝaŝo ŝe ŝwojej pomozu, a tón hotowy Duch ŝđerž mje. —
Tež ŝhubjeny ŝyn chze poŝtanycž a i ŝwojemu nanej hičž, dokeľž
ma žedženje a žadanje po hnadže ŝwojeho nana, a dyrbjať wón
tež pola njeho jako dželacžer dželacž. — Tuto žadanje po hnadže,
kotrež ŝwjaty Duch wubudžuje, wón tež ŝpokoj.

Wěra.

Hrěŝchniť je hnadneho Boha pŝches hrěch ŝhubiť; wón ma
žadanje, jeho ŝaŝo mēcž; wón ŝo wohladuje ŝa pomozu. Pŝchetož
hnadneho Boha mēcž, je tola ŝlónčnje to najwjetŝe kublo žiwje-
nja. Šwjaty Duch poŝajuje nam nětko w ewangeliju, kať móžemy
pŝches ŝhryŝta wodacže hrěchow doŝtačž. Š temu nětko bibliŝte
měŝtna: Na ŝhryŝtuŝa mamy my to wumóženje pŝches jeho krej,
mjenujžy wodacže hrěchow. ŝhryŝtuŝ je Bože jehnjo, kotrež teho
ŝwěta hrěchi njeŝe. Šchtóž te mni pŝchidže, teho njeuw-
ŝtorcžu (t. r. moju hnadu njeŝapowjedžu). Ša krej Jeŝom ŝhryŝta
wučžicži naŝ wot wŝchitkeho hrěcha. My nětko do Jeŝuŝa
wěrimy, t. r. my ŝtajamy ŝwoju nadžiju, ŝo ŝo nam hrěchi
wodawaju, na njeho. Šo dže je wučžba žyťeho Noweho
Teŝtamenta. — Huŝto je ŝo wo tym jednaťo, hačž je pŝchi wobro-
cženju pořuta to přenje abo wěra. My prajimy, to ŝo i žyťa
dželicž njeđawa. Hižom jako wopŝchijecža pořuta, wobrocženje,
wěra do ŝo pŝchimaju. W potucže je wěra; hewať je roŝkacže
tajke, kotrež ŝo jeno na ŝčěhwki hrěcha potčahuje, a niž na hrěch
ŝamón. Pořuta bjeŝ wěry do ŝadwělowanja wjedže, kaž pola
ŝaina a Žudaŝcha. Tež we wěrje je hiŝeže pořuta. Šwjate
piŝmo rēcži wo poŝluŝchnoŝči wěry (Řomŝf. 1, 5). Duž je tež
wěra potčint mjenowacž. Řóždy wěrjazy cžlowjeť je dobry
cžlowjeť. Řóždy ŝty cžlowjeť je njeđerjazy. — Hiŝeže jene!
Žapowŝtol praji, ŝaf. 2, 17: Ša wěra, hdyž nima ŝkufkow,
je wona ŝama w ŝebi morwa. Potajŝim rēcži ŝo wo morwej a
wo žiwěj wěrje do Jeŝuŝa. Morwa ŝo wěra mjenuje, hdyž
njeje dželawa: Čžlowjeť tajku wěru jeno praji; wón ju jeno jako
wučžbu wě, ale pŝchi tym njebywa wón druhi cžlowjeť. Šajka
wěra i potucže njejedže. Šola morweho njeje žane ŝacžucže; tať
njeje pola morweje wěry žane ŝacžuwanje luboŝče naŝheho Boha
a Sbóžnika we wodawanju hrěchow. Žiwa pať wěra rěťa po
podobnoŝči ŝe ŝlowom žiwjenje; ŝacžuwanje a i wutrobje hičže
Božeje luboŝče; roŝčjenje we ŝwjecženju.

Prawyhcžinjenje. Pořuta a wěra ŝtej wěž cžlowjeťa,
pŝchi cžimž Boži Duch pŝches ŝaŝon a ewangelij pomha. Ša to
ŝlěduje na Božej ŝtronje wodacže hrěchow, t. j. ŝpuŝchčenje winy a
ŝhoŝtanja. Šwjate piŝmo mjenuje to prawyhcžinjenje, a
praji: Nětko ŝmy my prawi pŝched Bohom. Wón je tať i nami
ŝpokojom; tajkich chze naŝ wón mēcž. Ty ŝy, Ğeŝ. 1, 6, Bohu
ŝpodobny ŝčžinjeny w jeho lubowanym te ŝhwalbe jeho kraŝneje
hnady (ta ŝo pŝches to ŝhwal, a niž naŝcha ŝaŝlužba a doŝtoj-
noŝč). Řomŝf. 3, 24: My budžemy bjeŝ ŝaŝlužby prawi ŝčžinjeni
i jeho hnadny pŝches to wumóženje, kotrež je ŝo pŝches ŝhryŝta
Jeŝuŝa ŝtalo.

Měr i Bohom. Řomŝf. 5, 1: Dofeľž tehodla ŝmy prawi
cžinjeni pŝches wěru, dha mamy potoj i Bohom pŝches naŝheho
Anjeŝa Jeŝom ŝhryŝta. Řomŝf. 8, 1: Tehodla nětko ničžo njeje,
ŝo by ŝatamaťo tyč, kotŝiž w ŝhryŝtuŝu Jeŝuŝu ŝu. Šo je to
ŝacžucže, kotrež mam, ŝo ŝym hrěchowwodacže doŝtať. Ničžo nje-
móže mi tónle měr rubicž. Řomŝf. 8, 31—39: Še Wóh ŝa naŝ,
ŝchtó móže pŝchecžitwo nam bncž? — Pŝchetož Boži Duch ŝwědcži
i naŝchim duchom, ŝo ŝmy Bože dželčži, Řomŝf. 8, 16. Šo tutym
ŝnutŝkownym měrje praji Luther: Šraba ŝmjercž ŝa mnu, dha
mam ŝhryŝta, tón je moje žiwjenje; hraba hrěch ŝa mojej duŝchu,
trowŝtuju ŝo Jeŝuŝa, tón je moja prawdoŝč; hrabatej hela a ŝa-
tamaniŝtwa ŝa mnu, dha dđeržu ŝo Jeŝom ŝhryŝta, tón je moja
ŝbóžnoŝč!

Evangelium mjes Słowjanami.

Spiszał farać Słowjela w Deschnje.

9. Łużizy Sserbjo.

(Pofraczowanie i cziłka 35.)

Po tutych přenich popytach nasta wokolo lěta 1700 możnišce hibanje sa herbske pišmowstwo a duchowne jaštaranje Sserbow. Tu mamy pschede wšchem naspomnicz Michala Frenzela, duchowneho w Kóštach a wot 1663—1706 w Budeštejach. Na jeho pohonjenje seńdže wo 1660 w Budyščinje přenja herbska duchowna konferenza, w kotrejž wo pjatnaczo herbszy duchowni sjednocizichu k šhromadnemu džěku sa herbske wošady a tež k šhromadneje pomocy w domjazej nudy. Tuta konferenza šnawo je tež sałožf teho, so duchowni herbskich wošadow Hornjeje Łużizy hišće dženka w rjanej bratrowskej myšli hromadu džerža, mjes tym so je w Delnjeje Łużizy po šdaczu hižom w přjedawšich czašach malo pschesjednosće mjes duchownymi bylo; tak škorzi na psch. Hauptmann, so šu herbszy jaštojizy bratija jeho wušměšeli, so je herbsku rěcziznu špišal.

Frenzel pscheloži „Nowy Sakoń“, kiž bu 1706 w Žitawje czišćezany. Tež drusy duchowni špišachu herbske nabožne knihi. W Delnjeje Łużizy pscheloži G. Fabriziuf, duchowny w Korjenju, a pošdžišcho superintendent w Khoczebusu, „Nowy Sakoń“ a da jón 1709 czišćezecz.

1710 nastachu přenje hornjoherbske špěwarške knihi, 1728 zpla biblija, 1760 wjetšce delnjoherbske špěwarške, 1791 předarške knihi duchowneho Fryza = Khoczebuskeho, 1796 „Stary Sakoń“ delnjoherbski, pscheloženy wot Fryza Goktojskeho. Nětotre nabožne jemjanske šwójby podpjerachu herbski nabožny czišćez i pjenježnymi woporami.

Sserbszy študentojo bohobłowstwa w Lipsku sałožichu 1716 k wudospolnjenju w herbskej rěczy mjes šobu towarštwu, kotrejž hišće dženka wobšteji, mjes tym so podobne towarštwu we Wittenbergu (1749) šahino, hdyž tamna universita 1814 jańdže.

Sara špomoznje k pschihotowanju herbskich duchownych štutkowajšce seminar, kotryž farać Kuhn w Klusichu wokolo lěta 1760 šarjadowa. Wjele herbskich mlodzenzow je šo tam k šlužbje w herbskich šyrkwach abo škulach pschihotowalo. Tutón štut hrabjojo i Gersdorfa i pjenješami podpjerachu. Kuhn steješce we wuškim šwišku i „Bratrowskej Jednotu“, kotraž měješce w herbskej Łużizy nětotre wažne šydlisćez, kaž Mały Wjelkow, Delni Wujěd, Mišku, a kotraž po wšech Sserbach Hornjeje a Delnjeje Łużizy pscheczelow namaka. Šeje šlěd je tež w nabožnym pišmowštwje došć jašnje špójnacž.

Nabožne žiwjenje herbskich wošadow šta šo w polnej pschějenošći i krajnej šyrkwju, do kotrejž šlusachu. Tež šhromadizny „Bratrowskej Jednoty“ šdžeržachu šo wěrnje k wošadnym duchownym. Njeměr pak, kiž do pruskeje krajnej šyrkwje pschidže pschěš tak mjenowany „union“ (1817), roškó tež herbske wošady. W Hornjeje Łużizy nasta šamostatna „štaro-lutherška“ wošada we Wufrancizach a Klětom, w Delnjeje Łużizy w Depsku, a Šhlowje. Tehdy šo tež wjele njespotojnych Sserbow pod wjedništwom šararja Šiliana do Ameriki pschěšydl, hdyž pjeć herbskich wošadow nasta. Pošdžišcho wotdželi šo wot krajnej šyrkwje horšiška ludži we Šjerbnje a sałoži šamostatnu irwingianšku wošadu. Dušcha tuteho hibanja běšce pschekupž škołožej.

Nowu dobu herbskeho nabožneho žiwjenja dyrbimy licizč i narodnym wubudženjom Sserbow wokolo 1840. Ššrjedzišćez tuteho šbudžowanja běšce Šan Šrust Ššmoleć, šyn wučerza Ššmoleřa we Łuczju (* 1814). Wón študowajšce ewangelsku theologiju, po wobštatych pruhowanjach pak pschibroczi šo šlowjanskemu rěčšpětej a dozpi mjes wučženymi dobru šhwalbu. Šemu šo pschisamnychu drje wščitzy lubowarjo herbskeho luda,

najwošebnišchi pomozizy pak jemu buch farać Šandrij Šejleć, farać we Łaju (* 1804), Šendrich Šmišch, farać w Šodžiju (* 1819) a Michal Šornif, kanonikus na Budyškim tachantštwje (* 1834). Łuczzi mužojo šu takřez wótzojo noweho Sserbstwa. Duch nabožnej šnješlivosće mjes ewangelskimi a katolškimi bu pschěš nich wobnowjeny a wobtwjerdženy; Bóh da, so by štajnje wostał. Šhromadne přozowanie herbskich wótčiznow dobu pschipójnacze herbskeje rěče w šhuli a šyrkwji. Tola płačzi to jenož sa šakštu Šornju Łužizju. Tam dyrbi byč w šhuli dospołna nabožna wučba w maczešnej rěczy a rošwucžowanie w herbskim cžitanju, w šyrkwji herbske předomanje. Šo bychu wučerjo a duchowni došć nashoniczi k tajkej šlužbje byli, šawjedže šo šakultativna wučba herbskeje rěče na ewangelskim a katolškim šeminaru a na gymnašiju w Budyščinje.

Wjedništwu ewangelskich wošadow pschěšdže do Šmišchoweje rufi. Duchowni běchu pschěšwědženi, so maju w šodžym nastupanju šwójim wošadam šlužicž na narodnym podložku. Tak nasta hižom 1853 herbske mišionške towarštwu, kotrehož měšacžnik „Mišionški Pošol“, wot 1. januara 1854 we Wjerezach wukhadžazy, je šhlyny šwajšwar herbskich wošadow. 1862 sałoži šo „lutherške knihowne towarštwu“, kotrejž nabožne ludowe špišy wudawa.

Džen 19. oktobra 1863 nasta „herbska předarška konferenza“, w kotrejž šu wščitzy herbszy duchowni šwajšani. Wona je widomna a pschipójnata šakstupniza herbskich wošadow. Š njeje šo dale wuwi herbske pobožne Šustav-Udolfške towarštwu, š. pob. bibliške towarštwu, š. tow. sa šnutškonne mišionštwu. Ša Sserbow w Drježdžanach šo hižom 1848 herbske kemšce šarjadowachu.

Sara wošebna šroczel k nabožnemu wobtwjerdženju wošadow běšce sałoženje „herbskeho homilitiškeho šeminaru“ 1877, wjedženeho wot Šmišcha w Šodžiju a po jeho šnjerczi wot duchowneho Mrójaka w Šrodžišćezju. Šeminar šo šdžeržuje je šredkow šakšćeje krajnej šyrkwje a šteji tež pod jeje došladowarštwom. W nim podawa šo študentam a kandidatm bohobłowstwa šodže šchtyri njedžele rošwucžowanie w herbskej rěczy a praktiškim šaštojškim džěle.

Š wuškim žohnowanjom budže tež wušaw nješoh šararja Šurja Šakuba († 1913), kiž je 20 000 šrimnow wotšakal, so bychu šo i danju herbszy študentojo Šožeho šłowa podpjerali.

Šmišch bu šwójich šakšubow dla na lizentiata a doštora theologije powyšcheny; wón wumrje 1897. Šornjo jemu wuštopowachu jako špěchowarjo pobožnej myšle pschede wšchěmi pššnjeć Michal Šomaščka, farać w Šošacžizach († 1897), ludowy pššnjeć Šětr Škónf († 1887), Šurij Šakub, farać w Šješwacžidle, špišar wšchelafich knihi, wošebje rjanych předomanjow, farać Ššhfora w Ššmilnej jako špišar ludowych knihow, wšchšchi wučer Šiedleć, pššnjeć a wudawar njedželškeho šopjena „Šomhaj Bóh“, a nětotry drubi, kiž ma dobru šhwalbu pschěš pilne džělo sa šwój lud.

W pruskej Łużizy šu wobštejšće Sserbow mjenje pschijomne a špokojaze hač w Šakškej. Mjes tym so šo w lětach šchěšdžebatych škulške knihi w němškej a herbskej rěczy wudawachu, šaměštni šo tam wokolo lěta 1880 duch dospołneho pschěšćenja. W škulach šědy tu a tam hišće štaršchi wučer najmjenšce džězi nabožinu herbski wučzi, i wjetšcha pak herbskich wučerjow w herbskich škulach wjazzy njeje.

Trochu šěpje je w šyrkwinskim nastupanju. Tu knježi wošebje w Hornjeje Łużizy wajšnje, wošadam herbske předomanje wotajicž, tak došho hač šo to šda třebne byč. „Łužiške šlawy“ šu štipendij sałožite sa tajšch, kotřiž čžedža herbsku šaru mēcž, so bychu herbsku rěč donawukli. W pošlednišch lětach pak šjemi šo tež tu njedostatk herbskich duchownych, duž je Šwóšławški

konistorij po namjeczje Bělkowskeje wotrjebnjeje synody 1913 we Wojerjezjach podobny kursus sariadował, kajkiž je Grodzijski-Grodzijskečanjski homilitijski seminar. Wjednik je k. farar Dobružky.

Erudnišcho je w Delnjeje Łužicy, hdžež je jeno hiščeje małe herbstich duchownych a wučerjow. Mužoj drje řu tu tež byli, kotřiž řu pilnje džělali w Snjeřowej winicy. Naspomnicž chzu jenož wyřichsheho fararja Schindlera Bizanřsheho († 1841), wučerja Lehmana Žergwiřsheho († 1881) a wučerja Gryřa. Tutaj piřařhtaj dobre pěřnje. Njeběřche pař tu žadny muž, kiž by herbstu narodnořež jako tajku řhromadžik a na tutym podložku džělal. Nabožne myřlenje Šerbow bu tu wořebje řpěchowane piřes duchowneho Teřhnarja (* 1829) a wučerja Schwjela (* 1836). Teřhnar wuda 1860 „Nowy Sakoř“, 1868 ř pomozu druhich fararjow žyku bibliju. Schwjela nastupi 1863 redakciju „Bramborřsheho Žařnika“, w kotrymž řo mnohe řymjeřcha wěczneho žiwjenja wuřhwachu. Wupperthalřke trařtatne towarřtwa wuda wokoło 1860 nětotre małe kniřki. Na gymnasiju w Řhoczebuřu jakoži řo 1857 herbstka wučzba, kotraž pař 1888 řo jařo wotřtroni.

(Řichichodnje dale.)

Dwě njerunej mandželstwje.

(2. pokračowanje.)

III.

Sařo běřche řo něřhto lět minyło.

Bjarnatež knjeř bě řwoje dny wotředžal a na řwojej čzeřzi, kotrejež tař runje wjele njemějeřche, něřhto přchikadžik. Domoj řo wróczniřchi ř řwojej žonje, ř kotrejež runje wjele njerěczěřche, a ř kotrejež řo ženje řnjeřl njebě, řjelny: „Na wřchěm je wojnarjež njeplech we winje. Tón móžeřche ř króřkim řłowcztom mi je wřcheho wupomhacž; přched řudniřtwom mi moje piņjeřny ničzo njepomhachu. Něřtko řym ludžom řa řměch; a Řlimantež buristo, kotremuž budžich now rořrařeč dyrbiřal, budže řo wěřež domach na mnje wotřežerječ. Ale řa chzu tutemu wojnarjeř řapalicž.“

„Haj, wodacž jemu njemóžemoj. řa chzu řebi tež na to myřlicž, kař bychmoj jemu wocži wutřěloj“, mandželřta radžicž pomhacřhe. Wot teho dnja běřhtaj Bjarnatež mandželřtaj, kiž běřhtaj hacž dotal kař poř a kóczka na řo byloj, řařo hóle je řobu řpřečzelenaj. Kař něřtaji řežerb wjažy rapakow řhromadže řwjedže, řo jedny přchi druhim wot njeho torřa, tař tež myřl na wječzenje tuteju mandželřteju řtowařřchi.

„To přenje je“, tař Bjarnat řjelny, „řo wojnar ani čžeřki wjažy na mój grat přchiplatačž njeřmě.“

„Ale“, jeho žona přchistaji, „řhtó dha dyrbi čži to potom čžinicž? Wojnarřke džělo trjebařch, a wo wřy a w blisřečzi žaneho wojnarja nimamy.“ — „Ničzo wo to, řa radu wěm. Hiřčeže dženska pojeđu do měřta.“

„Řhěžkarjež hólž je wuwuřnyř a je w měřeže řa wojnarřsheho. Tón dyrbi won a řo tu řa miřchtra řařydlíč. Potom njech wojnar hlada, hacž bjeř mje pónđže.“

Tole wurečžawřchi poje a potom tež po noweho wojnarja jědžeřche.

Tón přchindže a něřtko řa knjeřa džělacřhe.

Duž mějeřche mała wjeřka dweju wojnarjow.

„Haj“, wojnar ř řwojej žonje řjelny, „njewjedro wřsche řwěřkoweje řahrodki nařcheho řbožja řteji. Šhtó wě, kař wřcho wotběhne?“ — „Njeboj řo“, wona trořhtowacřhe, „wřchako mařch čžisře řwědomje a Boha řa řo a hěta pobožnych budže řo dale řelenicž.“

Duž měrnaj wotřařhtaj. — Trochu hubjenřcho wřchaf bu. Ale džěla tola dořež měřachu. Něřtko řim je řuřodnych wřow

nořchachu a řa lěto dyrbijeřche řebi řurzež wojnar wojnarřsheho přchistajicž, dořelž řam wjažy nad džětom dohčež njemóžeřche.

„Haj“, by mandželřta husto řjelka, „Bjarnat je nam řte čžinicž chžyl, a Bóh je runje to do řbožja wobrocžik. — ře tola dobra wěž, wřcho po prawdže čžinicž.“ — „A wřsche teho“, miřchtr ruřu pořběhnywřchi přchistaji, „móžemoj řebi něřtko wot řuřkoda něřchto pola řupicž, řo namaj, řchtož trjebamoj, přchirořež, a mařny řank móže na polu pomhacž. Bóh tola wřcho derje čžini.“

řako taj tařle wo řwojim řbožu řebi pomjedacřtaj, běřhtaj tež na řuble Bjarnatež mjeř řobu řečžakoj a helřku wěž řebi wu-myřliřkoj.

„To budže pomhacž“, Bjarnat řjelny; „řo jemu moje džělo wřach, je jemu jeno polěřkowało; přchetož wjeřni řhromadu džerčza, kař dracž a garbař a řu jemu džěla dořež wobřtarali. Ale řchtož ty mi radžeřche, to budže pomhacž. řa chzu djabořa na tuteho pobožneho řpěwarja a lubuřcha řwojeho fararja póbłacž. Tón helřki čžlowjeř!“ ř tajřim přchecžom ř měřej džěřche.

(Řichichodnje dale.)

Wřchelake ř blisřka a ř daloka.

* **Hiřčeže junřrocž lubnyh Šerbow na to dopominamy,** řo je nařcha wótcžniřka přchikřkuchnořež, řo řa nowu wójniřku požečzonku řapřacž. řapřanje ma řo řtačž hacž do 22. řeptembra. Řóždy póřt řapřanje přchijimuje. Wot teho, hacž tuta wójniřka požečzonka dořny wunotřch přchijeře, nadžijomnje žyřy řónž wójniřny wotwiřuje. Přchetož hdyž řo wona poradži, budže to móžny řa-čžicřež na nařchich njepřchecželow čžinicž, přchetož woni budža ř nowa řacžucz, řo nařch lud přchewinyež njeje. Woni řami hižom na piņježnu nuřu čžerřja. řendželczenjo řu řpřtali požečzonku w Americy wupřacž. Ale to řo řim poradžiko njeje. Amerikanřy njechadža řendželčanam dale piņjeřny požečžicž. Duž ř tym, hdyž řo řa nařchu wójniřku požečzonku řapřamy, tudy domach wojujemy řa řwój wóřny řraj.

* **Sařřta řrajna řynoda** ře króřřtemu wuradženu w Draž-džanach řhromadže řtupi. Wořebje budže řo wo tym jednacž, řo řo porjadne wotřhwanje řynody, kotraž dyrbijeřche řo po prawom w tym lěče měcz, wójniř dla na pořdžiřchi čžař wotřtoreži.

* **Ludžo přchezo hiřčeže řkote piņjeřny domach řhowaja.** řim woni ničzo njepomhaja, ale řa řraj je ř wužitkom, hdyž řo jemu wřchitřko řkoto woteda. Přchetož wón móže řa řóždy dwazhczihriwnař řa 60 řr. papjerjanych piņjeř wudacž. Duž njekomdže řo dale, řwoje řkote, kotrež njetřebawřchi řhowacže, wotedacž.

„**Bomhaj Bóh**“ njeje jenož pola řnjeřow duchownych, ale je tež we wřchěch přchewawarňjach „**Šerb. Nowin**“ na wřach a w Budyřchinje dořtačž. Na řchřwórcž-lěta plačži wón 40 řj., jenotliwe čžiřřla řo řa 4 řj. přchewawaju.